

VESIVILJELUSTOODANG EUROOPA LIIDUS

Vesiviljelustoodang püsib Euroopa Liidus suhteliselt muutumatuna, võrreldes tehistingimustes peetavate mereandide tootmise kasvuga mujal maailmas. Viimase 20 aasta jooksul on Euroopa Komisjon püüdnud ELi tootmispotentsiaali mitmete strateegia- ja suunisdokumentide avaldamise kaudu ära kasutada ning 2016. aastal loodi vesiviljeluse nõuandekomisjon. See organ koosneb valdkonna ja muude sidusrühmade organisatsioonide esindajatest ning tegeleb Euroopa institutsioonide ja liikmesriikide nõustamisega.

TAUSTTEAVE

Kui aastatel 1990–2017 kasvas vesiviljelustoodang maailmas neli korda, siis tehistingimustes peetavate mereandide kogutoodang kõigis ELi liikmesriikides püsis pikka aega stabiilsena, ulatudes ligikaudu 1,2 miljoni tonnini. Kuid viimasel ajal on ELi tootmisnäitajad kasvanud ligikaudu 24 % ning 2017. aastal ulatus Euroopa vesiviljelustoodangu väärtus 5,6 miljardi euroni. Sellest 76 % andsid kalatooted ning 24 % koorikloomad ja molluskid. ELi vesiviljelustootjad on keskendunud peamiselt neljale liigile – rannakarpidele (35 % kogumahust), lõhele (15 %), forellile (14 %) ja austritele (7 %), kusjuures teised olulised ELis kasvatatavad liigid on merikogerlased, karpkalad, huntahvenad ja merekarbid.

ELi liikmesriikidest olid 2017. aasta seisuga peamised vesiviljelustootjad Hispaania (21 %), Prantsusmaa (15 %), Ühendkuningriik (14 %), Itaalia (14 %) ja Kreeka (10 %), kes andsid üheskoos umbes 74% vesiviljeluse kogutoodangust. Väärtuseliselt oli aga suurim tootja Ühendkuningriik (21 %), kellele järgnesid Prantsusmaa (16 %), Hispaania (13 %), Kreeka (12 %) ja Itaalia (11 %). Hispaania, Prantsusmaa ja Itaalia toodangu põhiosa annavad kahepoolmelised molluskid, näiteks rannakarbid, austrid ja merekarbid. Ühendkuningriik toodab peamiselt lõhet, Kreeka aga huntahvenat ja merikogerlasi.

EUROOPA VESIVILJELUSE KESTLIKU ARENGU STRATEEGIA

Esimene katse ELi vesiviljelustoodangu stagneerumist peatada oli komisjoni 2002. aastal avaldatud teatis „Euroopa vesiviljeluse kestliku arengu strateegia” ([COM\(2002\)0511](#)). Selle strateegia eesmärgid olid:

- luua pikaajaline kindel tööhõive, eelkõige kalandusest sõltuvates piirkondades, ja suurendada aastatel 2003–2008 tööhõivet vesiviljeluses 8000–10 000 täistööajaga töökoha võrra;

- tagada tarbijatele tervislike, ohutute ja kvaliteetsete toodete kättesaadavus ning edendada kõrgeid loomade tervise ja heaolu norme;
- tagada valdkonna keskkonnasõbralikkus.

Kuid strateegia eesmärgid jäid täitmata, eriti toodangu ja tööhõive suurendamise osas: ei saavutatud ei 4 %-list kasvumäära ega ka 8000–10 000 uue töökoha loomist.

Vesiviljelussektori peamine probleem on olnud toodangu kasvu puudumine, mis järsult erineb valdkonna kiirest kasvust mujal maailmas. Sektor on siiski tublisti edenenud sellistes valdkondades nagu tarbijatele kvaliteetsete toodete kättesaadavuse kindlustamine ja keskkonnasäästlikkuse tagamine.

Peale tavaliste takistuste ja piirangute on Euroopa vesiviljelus alates 2002. aastast kogunud kolmandate riikide toodangu kasvavat konkurentsi ning pidanud toime tulema juhtimiskriisidega ja pärast 2007. aastat majanduskriisi tagajärgedega.

VESIVILJELUSE KESTLIKU TULEVIKU RAJAMINE. UUS HOOG EUROOPA VESIVILJELUSE KESTLIKU ARENGU STRATEEGIALE

Seitse aastat hiljem, 8. aprillil 2009 avaldas komisjoni teise vesiviljelust käsitleva teatise ([COM\(2009\)0162](#)), et välja selgitada ELi vesiviljelustoodangu paigalseisu põhjused ja püüda neid likvideerida. Selle pealkiri oli „Vesiviljeluse säästva tuleviku rajamine. Uus hoog Euroopa vesiviljeluse säästva arengu strateegiale“. Eesmärk oli tagada, et EL jääks selles strateegiliselt tähtsas valdkonnas üheks keskseks osalejaks ning suurendaks toodangut ja tööhõivet alljärgnevate meetmetega.

A. ELi vesiviljelustootmise konkurentsivõime edendamine alljärgneva abil:

- teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine;
- vesiviljeluse ruumilise planeerimise edendamine, et püüda lahendada alade pärast konkureerimise probleemi;
- vesiviljelusettevõtjate võime rahuldada turunõudlust;
- vesiviljeluse arengu rahvusvahelise mõõtme edendamine.

B. Vesiviljeluse kestliku kasvu jaoks tingimuste loomine alljärgneva abil:

- vesiviljeluse ja keskkonna vahelise sobivuse tagamine;
- intensiivse vesiviljelustootmise kujundamine;
- tarbija tervise kaitse tagamine ja veekeskkonnast pärit toidu tervislikkuse tunnustamine.

C. Sektori maine ja juhtimise parandamine alljärgneva abil:

- ELi õigusaktide parem rakendamine;
- halduskoormuse vähendamine;
- sidusrühmade laialdase osalemise tagamine ja üldsuse asjakohane teavitamine;
- vesiviljelussektori nõuetekohase järelevalve tagamine.

STRATEEGILISED SUUNISED ELI VESIVILJELUSE KESTLIKUKS ARENDAMISEKS

Komisjoni 29. aprillil 2013. aastal avaldatud strateegiliste suuniste ([COM\(2013\)0229](#)) eesmärk on aidata liikmesriikidel määratleda oma riiklikud eesmärgid, võttes arvesse nende suhtelist lähteasukohti, riigi olusid ja institutsioonilist korraldust. Suunistes käsitletakse järgmisi nelja peamist valdkonda:

- vesiviljelusettevõtete jaoks haldusmenetluste lihtsustamine ja loamenetluse lühendamise;
- kooskõlastatud ruumiline planeerimine ruumipuuduse takistava mõju kaotamiseks;
- ELi vesiviljeluse konkurentsivõime tõstmine;
- võrdsete tingimuste edendamine.

MITMEAASTASED RIIKLIKUD STRATEEGIAKAVAD

Ühise kalanduspoliitika alusmääruse (EL) nr 1380/2013^[1] artikli 34 kohaselt pidid liikmesriigid esitama [mitmeaastased riiklikud strateegiakavad](#) vesiviljeluse arendamiseks oma territooriumil aastatel 2014-2020. Komisjon püüdis mitmesuguste seminaride ja kohtumiste abil soodustada liikmesriikide vahel teabe ja parimate tavade vahetamist. Ühe järeelmeetmena hõlbustas ta mitmeaastastes riiklikes strateegiakavades ette nähtud riiklike meetmete kooskõlastamist. Liikmesriigid korraldasid 2017. aasta lõpul oma mitmeaastaste riiklike strateegiakavade täitmise vahehindamise. Lõplikke hindamisaruandeid oodatakse liikmesriikide valitsustelt 2021. aasta alguses.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Parlament on ELi vesiviljelussektori edasiseks tugevdamiseks vastu võtnud rea resolutsioone:

- 16. jaanuari 2003. aasta resolutsioon Euroopa Liidu vesiviljeluse oleviku ja tuleviku kohta^[2];
- 27. aprilli 2006. aasta õigusloomega seotud resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu direktiiv, mis käsitleb akvakultuurloomade ja akvakultuuritoodete loomatervishoiunõudeid ning teatavate veeloomadel esinevate haiguste ennetamist ja tõrjet^[3];
- 14. novembri 2006. aasta õigusloomega seotud resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus võõrliikide ja piirkonnast puuduvate liikide kasutamise kohta vesiviljeluses^[4];

[1] [ELT L 354, 28.12.2013, lk 22.](#)

[2] [ELT C 38 E, 12.2.2004, lk 318.](#)

[3] [ELT C 296 E, 6.12.2006, lk 106.](#)

[4] [ELT C 314 E, 21.12.2006, lk 73.](#)

- 14. novembri 2006. aasta õigusloomega seotud resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 104/2000 kalandus- ja akvakultuuritooteturu ühise korralduse kohta^[5];
- 4. detsembri 2008. aasta resolutsioon Euroopa kormoranide asurkondade majandamise kava koostamise kohta nende suureneva mõju vähendamiseks kalavarudele, kalandusele ja vesiviljelusele^[6];
- 17. juuni 2010. aasta resolutsioon Euroopa vesiviljeluse säästva arengu strateegiale uue hoo andmise kohta^[7];
- 8. juuli 2010. aasta resolutsioon kalandus- ja vesiviljelustoodete ELi importimise korra kohta ühise kalanduspoliitika reformi silmas pidades^[8];
- 23. novembri 2010. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 708/2007 võõrliikide ja piirkonnast puuduvate liikide kasutamise kohta vesiviljeluses^[9];
- 12. septembri 2012. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kalandus- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta^[10];
- 10. detsembri 2013. aasta seadusandlik resolutsioon nõukogu esimese lugemise seisukoha kohta eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kalandus- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104//2000^[11];
- 8. septembri 2015. aasta resolutsioon teadusuuringute ja innovatsiooni potentsiaali vabastamise kohta meremajanduses töökohtade ja majanduskasvu loomise eesmärgil^[12];
- 12. mai 2016. aasta resolutsioon kalandus- ja vesiviljelustoodete jälgitavuse kohta restoranides ja jaekaubanduses^[13];
- 12. juuni 2018. aasta resolutsioon jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise Euroopa vesiviljelussektori suunas liikumise kohta: praegune olukord ja tulevased väljakutsed^[14].

Marcus Ernst Gerhard Breuer / María Dolores CASTRO CADENAS
05/2020

[5][ELT C 314 E, 21.12.2006, lk 76.](#)

[6][ELT C 21 E, 28.1.2010, lk 11.](#)

[7][ELT C 236 E, 12.8.2011, lk 132.](#)

[8][ELT C 351 E, 2.12.2011, lk 119.](#)

[9][ELT C 99 E, 3.4.2012, lk 177.](#)

[10][ELT C 353 E, 3.12.2013, lk 212.](#)

[11][ELT C 468, 15.12.2016, lk 237.](#)

[12][ELT C 316, 22.9.2017, lk 64.](#)

[13][ELT C 76, 28.2.2018, lk 40.](#)

[14][ELT C 28, 27.1.2020, lk 26.](#)

